

Andrzej Zieliński

Zakres działania sądu opiekuńczego w sprawach dotyczących opieki

---

Palestra 22/11-12(251-252), 17-27

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zakres działania sądu opiekuńczego w sprawach dotyczących opieki

Artykuł omawia zagadnienie pojęcia sądu opiekuńczego, charakter postępowania przed tym sądem, zakres jurysdykcji krajowej w sprawach z zakresu opieki, a ponadto właściwość rzeczową i miejscową sądu opiekuńczego, skład tego sądu oraz sposób wszczynania postępowania przed tym sądem.

1. Sądem opiekuńczym zgodnie z literalnym brzmieniem przepisu art. 568 § 1 k.p.c. jest sąd rejonowy. Wynika stąd, że sprawy zastrzeżone do kompetencji sądu opiekuńczego rozpoznaje w pierwszej instancji sąd rejonowy.¹ Jednocześnie § 2 art. 568 k.p.c. stanowi, że w sprawach małoletnich sądem opiekuńczym jest sąd dla nieletnich.² Należy przyjąć, że norma § 2 art. 568 k.p.c., wprowadzona ustawą z dnia 19 grudnia 1975 r. o zmianie ustawy — kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 45, poz. 234), kładzie tamę wątpliwościom co do tego, czy chodzi o sąd powszechny, czy też o sąd szczególnie, przesądzając tę kwestię na korzyść twierdzenia, że chodzi o sąd powszechny.³ Płynie z tego wniosek, że sprawy opiekuńcze małoletnich nie będą mogły być rozpoznawane przez te sądy, w których nie ma wydziału dla nieletnich.

Sądy dla nieletnich (wydziały sądów rejonowych) rozpoznają z reguły sprawy karne nieletnich w zakresie właściwości terytorialnej kilku sądów rejonowych, położonych na obszarze tego samego sądu wojewódzkiego (art. 6 § 2 prawa o u.s.p.). Nowelizacja art. 568 k.p.c. w omówionym wyżej zakresie również kładzie kres niepożądanym rozbieżnościom pomiędzy zakresem właściwości miejscowej w sprawach karnych nieletnich i w sprawach opiekuńczych małoletnich.

Postępowanie w sprawach z zakresu opieki unormowane jest w art. 568—598 k.p.c. Różni się ono w wielu szczegółach od postępowania procesowego przede wszystkim ze względu na rodzaj i charakter czynności, jakie ma do spełnienia sąd opiekuńczy. Należy przy tym podkreślić, że postępowanie przed sądem opiekuńczym jest zawsze postępowaniem nieprocesowym. Stosuje się do niego — w braku przepisu szczególnego — także przepisy ogólne zawarte w art. 506—525 k.p.c., oczywiście przy subsydiarnym stosowaniu przepisów o procesie (art. 13 § 2 k.p.c.).⁴

¹ Adam Zieliński: Sądownictwo opiekuńcze w sprawach małoletnich, s. 43.

² Fakt powołania od dnia 1 stycznia 1978 r. wydziałów rodzinnych i nieletnich pozostaje bez wpływu na omawianą przez nas problematykę. Jednakże powinien ulec odpowiedniemu preredagowaniu przepis art. 568 § 2 k.p.c.

³ A. Zieliński: op. cit., s. 42 i nast. Autor słusznie twierdzi, że w braku norm powołujących sądownictwo opiekuńcze jako sądownictwo typu szczególnego należy traktować art. 568 k.p.c. jako normę określającą, że chodzi o sąd powszechny.

⁴ A. Zieliński: op. cit., s. 87. Autor trafnie podkreśla, że chodzi tu o odesłanie do ogólnych przepisów o procesie, nie można bowiem w sprawach opiekuńczych stosować pomocniczo przepisów o postępowaniu odrębnym w sprawach małżeńskich (art. 425—452 k.p.c.) lub w sprawach ze stosunku między rodzicami a dziećmi (art. 453—458 k.p.c.), ponieważ jeśli norma szczególna inaczej nie stanowi, przepisy o postępowaniach odrębnych nie mogą być stosowane odpowiednio do innych postępowań.

Obowiązujący kodeks postępowania cywilnego nie recypował przepisu art. 2 ustawy z dnia 27 czerwca 1950 r. o postępowaniu niespornym w sprawach rodzinnych oraz z zakresu kurateli (Dz. U. Nr 34, poz. 310). Przepis ten w § 1 stanowił, że sprawy przekazane władzy opiekuńczej podlegają rozpoznaniu w postępowaniu niespornym, a w § 2 wyjaśnił, że rozpoznaniu w tym postępowaniu podlegają sprawy wymienione w tej ustawie, a także sprawy wymienione taksatywnie w kodeksie rodzinnym. Przepis ten słusznie został pominięty, albowiem w postępowaniu nieprocesowym toczą się wszelkie sprawy wymienione w art. 561—605 k.p.c., a także te sprawy rodzinne *sensu largo*, które z mocy innych aktów normatywnych mają być rozpoznane w tym postępowaniu.⁵

Odrębne uregulowanie postępowania przed sądem opiekuńczym jest zdeterminowane rolą i zadaniami, jakie sąd ten ma do spełnienia. Przede wszystkim do zadań jego należy nadzór — w granicach powierzonych ustawą — nad wychowaniem, moralnością i położeniem materialnym oraz nad pieczęią osób podlegających władzy opiekuńczej,⁶ a także ochrona fizycznego i duchowego rozwoju dziecka.⁷

Realizację wymienionych zadań zapewnia nie tylko szeroki zakres środków działania przewidzianych w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, ale również do osiągnięcia powyższych celów służą odrębne zasady postępowania zamieszczone w przepisach art. 568—584 k.p.c. Dają one sądowi opiekuńczemu daleko idące możliwości ingerowania w sprawy dotyczące sprawowania opieki. W szczególności sąd ten może wszczynać postępowanie nie tylko na wniosek osób bezpośrednio zainteresowanych, ale także z urzędu (art. 570 k.p.c.), zwłaszcza gdy dowie się o zdarzeniach uzasadniających wszczęcie postępowania z urzędu od organów państwowych, osób fizycznych, instytucji lub organizacji (art. 572 § 1 i § 2 k.p.c.). Uprawnienie sądu opiekuńczego do działania z urzędu zapewnia mu szybką i skuteczną interwencję, stanowiącą gwarancję realizacji zadań, jakie przed tym sądem stoją.⁸ Powyższa zasada działania z urzędu uniezależnia sąd od wniosków i inicjatywy uczestników.⁹

Należałoby uznać, że sprawy o zezwolenie na dokonywanie przez opiekuna czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem pupila lub wyrażenie zgody przez opiekuna na dokonanie takiej czynności przez pupila (art. 583 k.p.c.), w których sąd opiekuńczy działa na wniosek opiekuna, nie podważają ogólnej zasady wyrażonej w art. 570 k.p.c. Wymaganie złożenia wniosku w tych sprawach nie wyłącza bowiem możliwości ingerowania sądu opiekuńczego, który na podstawie art. 165 1 k.r.o. może — niezależnie od wniosku opiekuna — działać i ingerować również w sprawach określonych w art. 583 i 593 k.p.c. zawsze wtedy, kiedy uzna, że nieskładanie wniosku przez opiekuna narusza interes pupila.

Ze względu na rolę i zadania sądu opiekuńczego dominujące znaczenie ma w omawianych sprawach interes społeczny. Dlatego postępowanie przed sądem nie może być biurokratyzowane.¹⁰ Powinno ono zapewnić jak najściślejszy kontakt osobisty sądu opiekuńczego z osobami podlegającymi jego jurysdykcji.¹¹

⁵ B. Dobrzański, M. Lislewski, Z. Resich, W. Siedlecki: Kodeks postępowania cywilnego — Komentarz, 1969, t. I, s. 837.

⁶ J. Policzekiewicz, W. Siedlecki, E. Wengerek: Postępowanie nieprocesowe, 1973, s. 133 i nast.

⁷ Alicja Gersdorf: Postępowanie sądowe w sprawach dotyczących władzy rodzicielskiej, „Palestra” nr 4/192, s. 42.

⁸ J. Policzekiewicz: Postępowanie nieprocesowe w sprawach o charakterze niemajątkowym, s. 30.

⁹ J. Policzekiewicz, W. Siedlecki, E. Wengerek: op. cit., s. 134.

¹⁰ K. Lipiński: Kompetencja władzy opiekuńczej krajowej w stosunku do obywateli polskich zamieszkałych za granicą, PiP nr 4/1949, s. 68 i nast.

¹¹ A. Wolter: Władza opiekuńcza, DPP nr 1—2/1947, s. 31 i nast.

Z mocy art. 1107 § 1 k.p.c. do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą sprawy z zakresu opieki i kurateli nad osobą, która ma obywatelstwo polskie lub która, nie posiadając żadnego obywatelstwa, ma w Polsce miejsce zamieszkania. Jurysdykcja sądów polskich w tym zakresie istnieje bez względu na to, czy osoba taka przebywa w Polsce, czy też za granicą.¹² Sąd polski może odstąpić od ustanowienia opieki lub kurateli nad obywatelem polskim zamieszkującym lub posiadającym majątek za granicą, jeżeli ma on tam zapewnioną dostateczną pieczę (art. 1107 § 2 k.p.c.).

Jeżeli chodzi o cudzoziemca zamieszkałego lub posiadającego majątek w Polsce, to sądy polskie mogą w razie potrzeby wydać w zakresie opieki i kurateli zarządzenie, gdy okaże się to konieczne w jego interesie (art. 1107 § 3 k.p.c.). Podkreślić przy tym należy, że z wykładni tego ostatniego przepisu jednoznacznie wynika, iż chodzi tu wyłącznie o odrębne zarządzenie, a nie o całość opieki.

Uregulowanie powyższe stanowi odstępstwo od zasady, że do opieki powołany jest sąd państwa, którego obywatel wymaga opieki. Odstępstwa od tej zasady przewidziane są w konwencji dotyczącej uregulowania opieki nad małoletnimi, podpisanej w Hadze w dniu 12.VI.1902 r. (Dz. U. z 1929 r. Nr 80, poz. 569), ratyfikowanej również przez Polskę. Z tego względu zasadę wynikającą z tej konwencji przyjął nasz kodeks postępowania cywilnego. Jednakże niektóre międzynarodowe umowy zawarte przez PRL normują sprawę opieki nieco inaczej. Tak np. umowy: z Ludową Republiką Bułgarii (art. 30—34), z CSRS (art. 19—21), z Socjalistyczną Federacyjną Republiką Jugosławii (art. 22—24), z NRD (art. 30—32), z Socjalistyczną Republiką Rumunii (art. 33—35), z Węgierską Republiką Ludową (art. 37—39), z ZSRR (art. 37—40) — pozwalają na przekazanie sprawy opieki sądowi drugiego państwa.¹³

Jeśli chodzi o obywateli polskich przebywających za granicą, to opiekę nad nimi sprawować mogą sądy polskie przez konsulów (ustawa z dnia 11.VI.1924 r. o organizacji konsulatów polskich i czynnościach konsulów — Dz. U. Nr 103, poz. 944). Jednakże konsulowie nie mają kompetencji do działania w charakterze władzy opiekuńczej i dlatego w zakresie tych czynności podlegają sądowi opiekuńczemu.¹⁴

2. Sąd rejonowy, występując w charakterze sądu opiekuńczego, działa w odrębnym trybie, który znacznie odbiega od zasad postępowania w pozostałych sprawach cywilnych. Sąd ten załatwia sprawy ściśle określone rodzajowo i dotyczące ściśle określonych osób oraz podejmuje inne czynności związane z tymi sprawami.¹⁵

Właściwość rzeczową sądu opiekuńczego określają przepisy art. 568 § 1 k.p.c., według którego sądem opiekuńczym jest sąd rejonowy, a w sprawach małoletnich sądem opiekuńczym jest sąd dla nieletnich (art. 568 § 2 k.p.c.). Katalog spraw wymienionych w przepisach kodeksu postępowania cywilnego a przekazanych do rozpatrywania w szczególnym trybie postępowania przed sądem opiekuńczym nie jest

¹² J. Policzekiewicz, W. Siedlecki, E. Wengerek: op. cit., s. 135.

¹³ Wspomniane umowy zostały opublikowane:

a) umowa z Ludową Republiką Bułgarii w Dz. U. z 1963 r. Nr 17, poz. 88,

b) umowa z CSRS w Dz. U. z 1962 r. Nr 23, poz. 103,

c) umowa z Socjalistyczną Federacyjną Republiką Jugosławii w Dz. U. z 1963 r. Nr 27, poz. 162,

d) umowa z NRD w Dz. U. z 1958 r. Nr 27, poz. 114,

e) umowa z Socjalistyczną Republiką Rumunii w Dz. U. z 1962 r. Nr 63, poz. 301,

f) umowa z Węgierską Republiką Ludową w Dz. U. z 1960 r. Nr 8, poz. 54,

g) umowa z ZSRR w Dz. U. z 1958 r. Nr 32, poz. 147.

¹⁴ K. Lipiński: op. cit., s. 68 i nast.

¹⁵ J. Cagara: Opieka i kuratela (Materiały szkoleniowe Centralnego Zaocznego Studium Prawa Cywilnego, Rodzinnego i Opiekuńczego), Katowice, 1965—1966, s. 7.

zupelny. Wymienione w nim sprawy objęte zostały przepisami k.p.c., albowiem wykazują one pewne odrębności w stosunku do zasad ogólnych.¹⁶

Do spraw przekazanych przez poszczególne ustawy na drogę postępowania przed sądem opiekuńczym (w zakresie opieki), w którym obowiązują szczególne przepisy, należy zaliczyć:

A. Z kodeksu postępowania cywilnego:

- 1) odebranie przyrzeczenia od opiekuna (art. 590 i 591 k.p.c.),
- 2) zwolnienie od obowiązku objęcia opieki (art. 592 k.p.c.),
- 3) zezwolenie w ważniejszych sprawach (art. 593 k.p.c.),
- 4) złożenie sprawozdania (art. 595 k.p.c.),
- 5) przyznanie wynagrodzenia (art. 597 k.p.c.),
- 6) wymierzenie grzywny (art. 598 k.p.c.).

B. Z kodeksu rodzinnego i opiekuńczego:

- 1) ustanowienie kuratora dla dziecka, którego nie może reprezentować żadne z rodziców (art. 99 k.r.o.),
- 2) ustanowienie opieki (art. 145 k.r.o.),
- 3) wydanie niezbędnych zarządzeń dla ochrony osoby lub majątku pozostającego pod opieką (art. 147 k.r.o.).

C. Z kodeksu cywilnego:

- 1) pozbawienie — z ważnych powodów — osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnych możliwości rozporządzania swoim zarobkiem (art. 21 k.c.),
- 2) określenie miejsca zamieszkania dziecka (art. 26 § 2 k.c.).

Słuszny wydaje się postulat przekazania do kompetencji sądu opiekuńczego również spraw dotyczących wykonania orzeczeń wydanych przez sąd opiekuńczy.¹⁷ Skupienie bowiem w sądzie opiekuńczym kompetencji w zakresie rozstrzygnięć i ich wykonawstwa pozwoliłoby na lepszą kontrolę wykonania orzeczeń wydanych przez sąd opiekuńczy. Ponadto wyspecjalizowany organ, jakim jest sąd opiekuńczy, lepiej i skuteczniej mógłby realizować swoje orzeczenia w interesie osób poddanych opiece, a co za tym idzie — w interesie społecznym. Z tych względów *de lege ferenda* należałoby ten postulat zgłosić w celu jego realizacji.

Właściwość miejscowa sądu opiekuńczego jest wyłączna i nie podlega zmianie w drodze umowy stron (art. 46 § 2 k.p.c.). Decydującym kryterium w tym względzie jest przede wszystkim miejsce zamieszkania osoby, której ma ono dotyczyć (art. 569 § 1 k.p.c.). Według art. 25 k.c. miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Nie wystarczy więc fakt przebywania w danej miejscowości, lecz musi nadto występować zamiar stworzenia sobie w niej ośrodka swych stosunków życiowych (tzw. *animus manendi*).¹⁸ Na użytek niniejszej pracy istotne znaczenie ma przepis art. 27 k.c., według którego miejscem zamieszkania osoby pozostającej pod opieką jest miejsce zamieszkania opiekuna (*domicilium necessarium*).

¹⁶ J. Policzekiewicz, W. Siedlecki, E. Wengerek: op. cit., s. 135.

¹⁷ Por. K. Korzan: Egzekucja świadczeń niepieniężnych (Centralne Zaoczne Studium Nowego Prawa Cywilnego, Rodzinnego i Opiekuńczego) Katowice 1965—1966, s. 82; B. Bła-chowska: Sąd opiekuńczy czy procesowy, „Gazeta Sądowa i Penitencjarna” nr 24/1970, s. 3. Dodać trzeba, że jeżeli w związku z toczącym się procesem wyłoni się problem tożsamości dziecka, to sąd opiekuńczy jest właściwy do rozstrzygnięcia tej sprawy we własnym zakresie bez konieczności odsyłania uczestników na drogę procesu. Por. w tej kwestii: K. Lipiński: Orzecznictwo Sądu Najwyższego — Wyjaśnienia i odpowiedzi — Artykuły i głosy, 1955, s. 6; orzeczenie Sądu Najwyższego w sprawie C III 837/74 OSN nr III/1948, poz. 69 i NP nr 3/1949, s. 50.

¹⁸ W. Siedlecki: Postępowanie cywilne w zarysie, 1972, s. 124.

Występujące w orzecznictwie wątpliwości co do pojęcia „osoby, której postępowanie ma dotyczyć” (art. 569 § 1 k.p.c.), zostały trafnie i ostatecznie rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy w ten sposób, że „osoba”, której postępowanie opiekuńcze dotyczy, jest właśnie tą osobą, której brak zdolności do czynności prawnych usprawiedliwia ingerencję sądu opiekuńczego”.¹⁹ Odmienne stanowisko prowadziłoby do podważania podstawowej przesłanki uzasadniającej właściwość sądu opiekuńczego zamiast zwykłego sądu procesowego.²⁰

Z przepisu art. 569 § 1 k.p.c. — wobec braku innej normy — należy wnioskować, że określenie właściwości miejscowej sądu opiekuńczego według miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu dziecka odnosi się do wszystkich spraw z zakresu opieki.²¹ Jeżeli właściwości sądu nie można określić według miejsca zamieszkania, wchodzi w grę kryterium pobytu osoby, której postępowanie ma dotyczyć (art. 569 § 1 k.p.c.). Przy ocenie tego miejsca pobytu należałoby mieć na uwadze nie krótkotrwale, przemijające przebywanie, ale faktyczne miejsce pobytu.²²

W braku zarówno miejsca zamieszkania jak i pobytu w Polsce właściwy jest Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy (art. 569 § 1 k.p.c.). Tego rodzaju sytuacja zachodzi najczęściej w razie konieczności ustanowienia opieki nad obywatelem polskim przebywającym za granicą.²³ Jednakże od wymienionych wyżej zasad kodeks postępowania cywilnego w art. 569 § 2 wprowadza wyjątek. Zgodnie z treścią tego przepisu, w wypadkach nagłych sąd opiekuńczy wydaje z urzędu wszelkie potrzebne zarządzenia — nawet w stosunku do osób, które nie podlegają jego właściwości miejscowej — zawiadamiając o tym sąd miejscowo właściwy. Przez nagły wypadek zwykło się uważać taką sytuację, w której zwłoka wywołana skierowaniem sprawy do właściwego sądu opiekuńczego mogłaby spowodować istotny uszczerbek dla dobra osoby, której postępowanie dotyczy.²⁴ Przykładowo można tu podać takie sytuacje: 1) sytuacja, kiedy dziecko przebywające chwilowo poza miejscem swojego zamieszkania (np. na koloniach letnich) ulega wypadkowi i musi być w związku z tym natychmiast poddane poważnemu zabiegowi chirurgicznemu; nagłość sytuacji w pełni uzasadnia wówczas wydanie przez niewłaściwą władzę opiekuńczą zezwolenia na dokonanie zabiegu zamiast rodziców bądź opiekuna lub nawet wbrew ich woli; 2) sytuacja, kiedy zachodzi potrzeba tymczasowego umieszczenia w odpowiednim zakładzie dziecka, które samowolnie opuściło rodziców lub opiekuna lub zostało zatrzymane przez funkcjonariusza MO i doprowadzone do najbliższego sądu dla nieletnich; wówczas sąd ten, działając jako sąd opiekuńczy, będzie właściwy do wydania stosownej decyzji z mocy art. 569 § 2 k.p.c.²⁵

¹⁹ Zob. uchwałę SN z dnia 21.II.1968 r. III CZP 105/1967, OSNCP nr 10/1968, poz. 102. W uchwale tej trafnie podnosi się, że taki właśnie wniosek wypływa w szczególności: z art. 573 k.p.c., który stanowi, że osoba pozostająca pod władzą rodzicielską, opieką lub kuratelą ma zdolność do podejmowania czynności w postępowaniu „dotyczącym jej osoby”, dalej — z art. 576 k.p.c., nakazującego wysłuchanie przedstawiciela ustawowego osoby, której postępowanie dotyczy, wreszcie — z art. 577 k.p.c., upoważniającego sąd opiekuńczy do zmiany swego postanowienia, nawet prawomocnego, „jeżeli wymaga tego dobro osoby, której postępowanie dotyczy”. We wszystkich tych przepisach za osobę, której dotyczy postępowanie, uważana jest osoba małoletnia bądź posiadająca z innych względów przedstawiciela ustawowego. Patrz również: A. Zieliński: op. cit., s. 82 i 83.

²⁰ A. Gersdorf: op. cit., s. 43.

²¹ A. Zieliński: O sądzie opiekuńczym, NP nr 7—8/1968, s. 1108 i nast.; A. Gersdorf: op. cit., s. 43.

²² J. Policzekiewicz, W. Siedlecki, E. Wengerek: op. cit., s. 140.

²³ K. Lipiński: op. cit. (przyp. 10), s. 70.

²⁴ Por. J. Policzekiewicz, W. Siedlecki, E. Wengerek: op. cit., s. 140; M. Grudziński, J. Ignatowicz i inni: Kodeks rodzinny — Komentarz, 1955, s. 483.

²⁵ M. Grudziński, J. Ignatowicz i inni: op. cit., s. 483.

Podkreślić tu należy, że celem przepisu art. 569 § 2 k.p.c. jest określenie postępowania sądu opiekuńczego w wypadkach wymagających wydania decyzji w sprawie nagłej. Z tych względów postępowanie to musi być wolne od wszelkich formalności. Z istoty rzeczy bowiem wynika, że na żadne formalności nie ma czasu. Zaniechać w nim trzeba stosowania zwykłych środków dowodowych, a preferować np. porozumienie telefoniczne, bezpośrednie oględziny itp.²⁶ Wydaje się rzeczą oczywistą, że zarządzenia wydawane przez sąd opiekuńczy w takich wypadkach powinny być uwarunkowane potrzebą szybkiego działania, które wymaga natychmiastowego rozwiązania i decyzji, a które nie mogłoby być podjęte na czas przez właściwy sąd. Zarządzenia takie nie powinny wychodzić poza ramy wyznaczone celem tego przepisu. Wydając zarządzenie w sprawie nagłej, niewłaściwy sąd opiekuńczy zastępuje tylko sąd opiekuńczy właściwy z mocy art. 569 § 1 k.p.c., udzielając mu *quasi*-pomocy prawnej. Z tego względu, w myśl dyrektywy zawartej w art. 569 § 2 k.p.c., obowiązkiem sądu „niewłaściwego” jest zawiadomienie o wydanym zarządzeniu sądu opiekuńczego miejscowo właściwego, który podejmie ewentualne dalsze czynności albo gdy wymagają tego względy celowości. Dlatego też przepisy te znajdują się w jednym sądzie opiekuńczym.²⁷

Przepisy o właściwości sądu opiekuńczego, jako *lex specialis*, wyłączają stosowanie art. 508 § 1 k.p.c. Przepis ten traktuje o podstawach właściwości sądu w postępowaniu nieprocesowym, szczególnie co do tego, że właściwy jest sąd, w którego okręgu nastąpiło zdarzenie będące podstawą wszczęcia postępowania.²⁸

Art. 569 k.p.c. nie zawiera jednak żadnej treści, która by uchylała stosowanie ogólnych przepisów art. 508 § 2 i 3 k.p.c. o wyznaczeniu innego sądu, jeżeli sąd właściwy nie może z powodu przeszkody rozpoznać sprawy lub podjąć innej czynności albo gdy wymagają tego względy celowości. Dlatego też przepisy te znajdują tu pełne zastosowanie.²⁹

Inna sytuacja zachodzi w razie zmiany podstaw właściwości sądu opiekuńczego w toku postępowania. Najczęstszym wypadkiem będzie tutaj zmiana przez osobę, która podlega sądowi opiekuńczemu, miejsca zamieszkania lub pobytu. Na tle przepisu art. 569 § 1 k.p.c. wylania się pytanie, jaki wpływ na właściwość sądu opiekuńczego będzie miała zmiana podstaw jego właściwości czy to w toku właściwego postępowania (np. w sprawie ustanowienia opiekuna na skutek zmiany miejsca pobytu przez małoletniego, którego postępowanie dotyczy), czy też w czasie sprawowania przez sąd opiekuńczy kontroli nad sposobem wykonywania opieki (w razie zmiany miejsca zamieszkania przez opiekuna).

Zagadnienie właściwości miejscowej sądu w razie zmiany podstaw właściwości w toku postępowania reguluje przepis art. 15 § 1 k.p.c., w myśl którego sąd pozostaje sądem właściwym aż do ukończenia postępowania. Sąd opiekuńczy zatem, przed którym toczy się postępowanie o ustanowienie opieki, pozostaje właściwy aż do jego ukończenia — niezależnie od zaszłych w toku postępowania zmian.³⁰ Innymi słowy, sąd opiekuńczy, przed którym nastąpiło wszczęcie postępowania, pozostaje właściwy aż do prawomocnego ustanowienia opieki, nawet w razie zmiany podstaw właściwości miejscowej w toku sprawy o ustanowienie opieki. Wydaje się

²⁶ M. Grudziński, J. Ignatowicz i inni: op. cit., s. 483.

²⁷ F. i T. Keldel: Gesetz über die Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit, s. 314.

²⁸ Z. Dobrzański, M. Lisiewski, Z. Resich, W. Siedlecki: Kodeks postępowania cywilnego, 1969, t. I, s. 850.

²⁹ Por. A. Zieliński: op. cit., s. 85.

³⁰ A. Zieliński: op. cit., s. 85. Patrz też Dział instrukcyjno-szkoleniowy, NP nr 7—8/1951, s. 74.

jednak, że w zależności od okoliczności sprawy (w sytuacji wyżej opisanej) postępowanie przed sądem, w którym toczy się postępowanie, mogłoby być niejednokrotnie mniej celowe aniżeli postępowanie przed sądem, do którego okręgu opiekun i osoba podlegająca opiece się przeprowadzili. Należy przyjąć, że w wypadku takim wskazane jest ze względów celowości — przy jednoczesnym zastosowaniu przepisów art. 508 § 2 i 3 k.p.c. — przekazanie sprawy sądowi opiekuńczemu nowego miejsca pobytu osób zainteresowanych.⁸¹

Natomiast inaczej przedstawia się sytuacja w razie zmiany podstaw właściwości z chwilą ustanowienia opieki lub w toku trwania opieki. Wynika to przede wszystkim z faktu, że nadzór ze strony sądu opiekuńczego nad wykonywaniem opieki stanowi szczególny rodzaj postępowania, polegający na sprawowaniu przez niego kontroli na dłuższy, często wieloletni okres. Celem tego postępowania jest roztoczenie trwałej pieczy ze strony sądu opiekuńczego nad osobą poddaną opiece. Wskazuje to na konieczność bliskiego kontaktu z otoczeniem poddanego opiece i współdziałania z opiekunem, co byłoby znacznie utrudnione w razie zamieszkiwania opiekuna poza okręgiem sądu opiekuńczego.

Przekazanie sprawy w razie zmiany podstaw właściwości w toku trwania opieki byłoby oczywistą koniecznością, a czynność sądu przełożonego stałaby się zwykłą formalnością. Nasuwa się tutaj jedyny wniosek, że przepis art. 15 § 1 k.p.c., jak również przepis art. 569 § 2 k.p.c. nie mają w omawianej sytuacji zastosowania. Dlatego też w razie zmiany podstaw właściwości w toku trwania opieki dalsze sprawowanie nadzoru należy z urzędu przekazać właściwemu ze względu na nowe miejsce zamieszkania sądowi opiekuńczemu. Powinno to nastąpić w drodze wystąpienia sądu opiekuńczego z wnioskiem do sądu nad nim przełożonego o przekazanie sprawy sądowi, w którego okręgu osoba, której postępowanie dotyczy, ma miejsce zamieszkania lub pobytu.⁸²

3. Przepisy o postępowaniu przed sądem opiekuńczym (art. 568—605 k.p.c.) nie zawierają żadnego przepisu szczególnego dotyczącego składu sądu. Z tego względu należy stosować tu przepis art. 509 k.p.c. Zgodnie z treścią tego przepisu orzeczenia dotyczące opieki wydaje sąd opiekuńczy w składzie jednoosobowym przez jednego sędziego zawodowego, z wyjątkiem jednak spraw o udzielenie opiekunom zezwolenia na rozporządzanie majątkiem dziecka (art. 509 pkt 2 k.p.c.), w których obowiązuje skład trzyosobowy złożony z jednego sędziego jako przewodniczącego i dwóch ławników (art. 47 § 1 k.p.c.). Tak więc jeśli chodzi o skład sądu w pierwszej instancji, to obowiązuje tutaj — podobnie zresztą jak w całym postępowaniu nieprocesowym — odmienna zasada niż w procesie.

Wszelkie postanowienia poza rozprawą oraz zarządzenia wydaje przewodniczący bez udziału ławników. Prezes sądu nie jest upoważniony do wydania zarządzenia co do rozpoznania spraw, określonych w przepisie art. 509 pkt 2 k.p.c., przez jednego sędziego (art. XII przepisów wprowadzających k.p.c.). Natomiast może on zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów zawodowych, jeśli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawilóść sprawy (art. 47 § 2 i 3 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.).

Sąd drugiej instancji rozpoznaje środki odwoławcze w składzie trzech sędziów także wówczas, gdy przepis dopuszcza rozpoznanie środka odwoławczego na posiedzeniu niejawnym (art. 47 § 4 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.).

⁸¹ Odmienny pogląd w tymże Dziale Instrukcyjno-szkoleniowym, op. cit., s. 74.

⁸² Por. Dział Instrukcyjno-szkoleniowy, op. cit., s. 74; J. Policzkiewicz, W. Siedlecki, E. Wengerek: op. cit., s. 141.

Przepisy o składzie sądu są przepisami bezwzględnie obowiązującymi. Sprzeczny z nimi skład sądu w postępowaniu nieprocesowym pociąga za sobą nieważność postępowania na podstawie tych samych przepisów, które obowiązują w procesie. Nieważność postępowania sąd drugiej instancji uwzględnia z urzędu (art. 369 pkt 4, art. 381 § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.). Jak wiadomo, sąd rewizyjny, uchylając orzeczenie z powodu nieważności, znosi postępowanie w takim zakresie, w jakim dotknięte jest ono nieważnością (art. 388 § 2 k.p.c.).

Należy więc dojść do wniosku, że sprawy nie wymienione w ośmiu punktach art. 509 k.p.c. może rozpoznać tylko jeden sędzia. Udział ławników w rozpoznaniu takiej sprawy pociągałby za sobą nieważność postępowania wobec tego, że taki skład orzekający byłby sprzeczny z przepisami prawa.³³ Odmienny pogląd wyrażony został w tej kwestii przez Z. Bidzińskiego i J. Serdę. Zdaniem tych autorów nie ma przeszkód do tego, żeby sprawy, w których przepis art. 509 k.p.c. przewiduje skład jednoosobowy, mógł rozpoznać sąd opiekuńczy w składzie również z udziałem ławników, i to nie tylko ze względu na ewentualne przeoczenie sędziego, ale także ze względu na wagę i charakter danej sprawy. Według twierdzeń tych autorów w żadnym razie — pomimo odmienności składu — nie wchodzi w rachubę nieważność postępowania.³⁴

Pogląd taki nie wytrzymuje krytyki. Przepisy o składzie sądu muszą być ściśle przestrzegane. Nie można tutaj posługiwać się argumentem, że skład sądu z ławnikami jest lepszy od składu jednoosobowego. Uczestnicy postępowania mają prawo do tego, aby ich sprawa była rozpoznawana przez sąd w składzie przewidzianym ustawą. Można przecież założyć taką sytuację, że ławnicy przegłosowaliby sędziego zawodowego, a więc decydowaliby o wyniku sprawy. Tymczasem udział ich, w myśl przepisu art. 509 k.p.c., był niedopuszczalny. W wypadku takim zdanie sędziego powołanego przez ustawę jako jedynego do rozstrzygnięcia danej sprawy byłoby pozbawione wpływu na jej wynik.³⁵ Kwestię tę rozstrzygnął zresztą trafnie i jednoznacznie Sąd Najwyższy w ten sposób, że stosownie do art. 369 pkt 4 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi w każdym wypadku, gdy skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa. Sąd Najwyższy słusznie stwierdził, że w przepisie powyższym ustawodawca nie robi żadnej różnicy między kompletem trójosobowym zawodowym, ławniczym czy też jednoosobowym, trafnie uważając, że każdy z tych składów jest składem właściwym, jeśli tylko tak stanowi przepis szczególny. Nie ma więc składu lepszego czy gorszego, jest natomiast tylko skład zgodny lub sprzeczny z przepisami prawa.³⁶

4. Wszczęcie postępowania przed sądem opiekuńczym może nastąpić z urzędu (art. 570 k.p.c.), co jest cechą charakterystyczną tego postępowania.

Od zasady wszczęcia postępowania z urzędu przed sądem opiekuńczym istnieją nieliczne wyjątki (w zakresie omawianym w niniejszym artykule), w których postępowanie wszczyna się na wniosek. Następuje to mianowicie w sprawach:

1) o zwolnienie od obowiązku objęcia opieki (art. 592 k.p.c.);

³³ B. Dobrzański, M. Lisiewski, Z. Resich, W. Siedlecki: op. cit., s. 765; A. Gersdorf: op. cit., s. 44.

³⁴ Z. Bidziński, J. Serda: Wybrane zagadnienia postępowania w sprawach rodzinnych, opiekuńczych i kuratelli, NP nr 1/1966, s. 82.

³⁵ Por. B. Dobrzański, M. Lisiewski, Z. Resich, W. Siedlecki: op. cit., s. 846; B. Dobrzański: O udziale ławników w składzie orzekającym sądu opiekuńczego, NP nr 7-8/1966, s. 944.

³⁶ Uchwała SN z dnia 18.XII.1968 r. III CZP 119/68, OSPIKA z. 1/1970 z glosą aprobusującą W. Berutowicza.

- 2) o zezwolenie na dokonywanie czynności we wszystkich ważniejszych sprawach, które dotyczą osoby lub majątku osoby pozostającej pod opieką (art. 593 k.p.c.);
- 3) o przyznanie opiekunowi wynagrodzenia (art. 162 k.r.o.).

W sprawach tych sąd opiekuńczy nie może wszcząć postępowania z urzędu, co jednak nie wyłącza możliwości wystąpienia przez prokuratora z odpowiednim wnioskiem, jeżeli przepisy prawa materialnego nie stoją temu na przeszkodzie.³⁷ Jednakże sąd opiekuńczy także w tych sprawach — na mocy art. 165 § 1 k.r.o. — będzie mógł wszcząć postępowanie z urzędu, jeśli dojdzie do przekonania, że brak wniosku ze strony opiekuna narusza interes podopiecznego.

Natomiast postępowanie, które sąd może wszcząć z urzędu, może być zawsze wszczęte także na wniosek osoby uprawnionej.³⁸ Jednakże sposób rozstrzygnięcia oraz samo postępowanie ulega tu pewnym zmianom. Przede wszystkim więc stwierdzić należy, że cofnięcie wniosku jest bezskuteczne (art. 512 § 2 k.p.c.). Dalej, postępowanie w zasadzie nie może się skończyć oddaleniem wniosku, gdyż orzeczenie sądu opiekuńczego powinno w sposób pozytywny regulować sytuację w stosunku do osoby, której postępowanie dotyczy.³⁹

Przepis art. 570 k.p.c. nie wprowadza żadnej dowolności w zakresie możliwości wszczęcia postępowania przez sąd opiekuńczy. Z przepisów prawa materialnego oraz z istoty zadań sądu opiekuńczego wynika, że sąd ten musi wszcząć postępowanie, ilekroć dowie się o przesłankach usprawiedliwiających jego ingerencję.⁴⁰ Realizację uprawnień wynikających z treści art. 570 k.p.c. zapewnia sądowi opiekuńczemu przepis art. 572 k.p.c., który ustanawia obowiązek zawiadamiania sądu o zdarzeniach stanowiących podstawę do wszczęcia postępowania przed sądem opiekuńczym. W myśl tego przepisu obowiązek ten spoczywa na:

- 1) każdym, komu znane jest zdarzenie,
- 2) urzędach stanu cywilnego, sądach, prokuraturach, państwowych biurach notarialnych, terenowych organach administracji państwowej, organach Milicji Obywatelskiej, placówkach oświatowych, opiekunach społecznych, społecznych organach pomocniczych sądu opiekuńczego oraz organizacjach i zakładach zajmujących się opieką nad dziećmi lub osobami chorymi psychicznie.

Co prawda przepis art. 572 § 2 k.p.c. wylicza taksatywnie instytucje obowiązane do zawiadamiania sądu, jednakże słuszny wydaje się pogląd, że obowiązek ten obejmuje wszystkie organy i organizacje.⁴¹

Obowiązek zawiadamiania sądu opiekuńczego uregulowany jest także w różnych przepisach szczególnych. Na przykład według art. 221 § 1 pkt 1 k.p.k. organ stosujący tymczasowe aresztowanie (sąd lub prokurator) ma obowiązek zawiadamiania o tym sądu opiekuńczego, jeżeli zachodzi potrzeba ustanowienia opieki nad dziećmi aresztowanymi; w myśl art. 18 § 1 k.k.w. taki sam obowiązek ciąży na sądzie, który kieruje do wykonania orzeczenie o pozbawieniu wolności, gdy zachodzi potrzeba ustanowienia opieki nad dziećmi skazanego. Również w innych postępowaniach przepisy prawne nakładają na organy prowadzące te postępowania obowiązek zawiadamiania sądu opiekuńczego, jak np. w postępowaniu podatkowym (art. 22 dekretu z dnia 16 maja 1946 r. o postępowaniu podatkowym, Dz. U. z 1963 r. Nr 11, poz. 60), w postępowaniu administracyjnym (art. 31 § 1 k.p.a.), w postępowaniu cywilnym (art. 70 § 1 k.p.c.).

³⁷ J. Policzekiewicz, W. Siedlecki, E. Wengerek: op. cit., s. 148.

³⁸ B. Dobrzański, M. Lisiewski, Z. Resich, W. Siedlecki: op. cit., s. 851.

³⁹ B. Dobrzański, M. Lisiewski, Z. Resich, W. Siedlecki: op. cit., s. 851; uchwała SN z dnia 18 lutego 1969 r. III CZP 134/68, OSNCP 1969, poz. 194.

⁴⁰ J. Cagara: Nadzór sądu nad działalnością opiekunów, NP nr 10/1963, s. 13.

⁴¹ J. Policzekiewicz, W. Siedlecki, E. Wengerek: op. cit., s. 147, przypis 40.

Sąd opiekuńczy nie powinien jednak ograniczać się do biernego oczekiwania na zawiadomienia o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania. Przepis art. 570 k.p.c. zobowiązuje sąd do aktywnej działalności i pozostawania w kontakcie z sądami dla nieletnich, właściwymi organizacjami społecznymi o pokrewnych co i sądu opiekuńczego zadaniach, właściwymi organami administracji państwowej (wydziałami zdrowia i opieki społecznej), kuratorami sądowymi i inspektorami społecznymi. Zadaniem sądu opiekuńczego powinno być także w tym zakresie organizowanie konferencji w celu omówienia współpracy z tymi organizacjami i instytucjami, wszechstronne popularyzowanie przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz kodeksu postępowania cywilnego z tej dziedziny.⁴²

Przy sądzie opiekuńczym działają też społeczne organy pomocnicze w sprawach opiekuńczych małoletnich (art. 571 k.p.c.). Powinny one być wykorzystywane przez sąd opiekuńczy do spełnienia przezeń zadań nałożonych przepisami prawa.

Na podstawie art. 493 § 2 kodeksu postępowania karnego z 1928 r. oraz na podstawie art. 571 kodeksu postępowania cywilnego obowiązuje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 maja 1973 r. w sprawie kuratorów nieletnich (Dz. U. Nr 18, poz. 107). Rozporządzenie to dokonało połączenia instytucji inspektorów społecznych (ustanowionych rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 Młpca 1956 r. o inspektorach społecznych przy sądach powiatowych, Dz. U. Nr 29, poz. 134) oraz instytucji kuratorów nieletnich (ustanowionych rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 lutego 1959 r. o kuratorach sądowych dla nieletnich, Dz. U. Nr 18, poz. 113). W ten sposób od dnia 1 lipca 1973 r., tj. od dnia wejścia w życie cytowanego rozporządzenia z dnia 3 maja 1973 r., powołana została do życia jedna instytucja kuratorów nieletnich. Stosownie do treści § 1 ust. 1 tegoż rozporządzenia kuratorzy nieletnich stanowią organ pomocniczy sądu w sprawach opiekuńczych małoletnich. Do ich obowiązków (zgodnie z § 14 ust. 2 tegoż rozporządzenia) należy m.in. wykonywanie czynności zleconych przez sąd przed wydaniem orzeczenia, wskazywanie kandydatów na opiekunów, kontrolowanie sytuacji dzieci, nad którymi ustanowiono opiekę, udzielanie pomocy w zakresie sprawowania opieki oraz wykonywanie innych jeszcze czynności zleconych przez sąd opiekuńczy.

Wykorzystując odpowiednio działalność kuratorów nieletnich sąd opiekuńczy ma realne możliwości stosowania przepisu art. 570 k.p.c. Należy wszakże zauważyć, że kryterium podstawowe wszczęcia postępowania z urzędu przez sąd opiekuńczy stanowi dobro dziecka, a warunkiem ingerencji tego sądu jest istnienie podstawy prawnej.⁴³ Wprawdzie przepis art. 570 k.p.c. stanowi, że sąd „może” wszcząć postępowanie z urzędu, jednakże przepis ten należy rozumieć w ten sposób, iż w razie powstania podstaw do działania sądu wszczęcie postępowania jest wówczas obowiązkowe.⁴⁴ Kodeks postępowania cywilnego nie wskazuje, w jakiej formie sąd opiekuńczy podejmie decyzję o wszczęciu postępowania z urzędu.

W. Siedlecki zajmuje słuszne stanowisko, że do wszczęcia postępowania nieprocesowego z urzędu konieczne jest wydanie przez sąd opiekuńczy postanowienia, przy czym postanowienie to powinno być wydane przez przewodniczącego po wstęp-

⁴² K. Lipiński: Współpraca sądów dla nieletnich z władzami opiekuńczymi, NP nr 1/1953, s. 94 i nast.; J. Cagara: Nadzór sądu nad działalnością opiekuna, NP nr 10/1953, s. 13 i nast.; A. Józefowicz: Szczególny i ogólny nadzór sądu opiekuńczego, NP nr 11/1953, s. 1670 i nast.; A. Zieliński: O sądzie opiekuńczym, NP nr 7-8/1958, s. 1108 i nast.

⁴³ Orzeczenie SN z dnia 9 sierpnia 1952 r. C 1188/1951, PłP nr 1/1953, s. 129.

⁴⁴ Por. J. Policzkievicz, W. Siedlecki, E. Wengerek: op. cit., s. 136; orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 1950 r. Wa C 316/1949, PłP nr 12/1950, s. 172.

nym zbadaniu okoliczności faktycznych sprawy.⁴⁵ Jednakże ocena, jakie ostatecznie rozstrzygnięcie powinno nastąpić, jest uzależniona od dokonanych przez sąd ustaleń i dlatego postanowienie o wszczęciu postępowania powinno w sposób ogólny określać przedmiot tego postępowania, aby nie zamykać przez to drogi do wydania ostatecznie prawidłowego orzeczenia.⁴⁶

⁴⁵ W. Siedlecki: Uchybienia procesowe w sądowym postępowaniu cywilnym, s. 59; W. Siedlecki: Glosa do orzeczenia SN z dnia 18.II.1969 r. III CZP 134/68, OSPIKA 1970, z. 4, poz. 86; J. Policzekiewicz, W. Siedlecki, E. Wengerek: op. cit., s. 61.

⁴⁶ A. Zieliński: op. cit., s. 90 i nast.

BOGDAN BLADOWSKI

Dopuszczalność środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym

Założeniem autora było udzielenie — w miarę wyczerpującej — odpowiedzi na wynikające nierzadko w praktyce, zwłaszcza adwokackiej, pytanie: w jakich wypadkach i jakiego rodzaju środki zaskarżenia dopuszczalne są w postępowaniu egzekucyjnym?

Ze względu na odmienny charakter postępowania egzekucyjnego i dokonywanych w jego toku czynności ustawodawca uregulował tutaj inaczej niż w postępowaniu rozpoznawczym system środków zaskarżenia. System ten obejmuje skargę i zarzuty na czynności komornika oraz zażalenie na postanowienie sądu.¹ Wszystkie te środki łączą cecha suspensywności, a więc zdolności do wstrzymania uprawomocnienia się zaskarżonej decyzji, natomiast cechą dewolutywności, polegającą na dążeniu do zmiany lub uchylenia zapadłego orzeczenia sądowego przez orzeczenie sądu wyższej instancji, ma tylko zażalenie, będące w tej grupie jedynym środkiem odwoławczym *sensu stricto*.² Rozgraniczenie dopuszczalności środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym opiera się na kryterium podmiotu rozstrzygającego: skarga i zarzuty przysługują na czynności komornika, a zażalenie — na orzeczenie sądu. Warto zwrócić uwagę na odmienną, niż to ma miejsce w postępowaniu rozpoznawczym, technikę uregulowania wypadków dopuszczalności środków zaskarżenia. Wszystko to sprawia, że niekiedy trudno jest *prima facie* stwierdzić, czy i jaki środek zaskarżenia przysługuje na czynności komornika lub postanowienie sądu.

Pisząc ten krótki, z konieczności praktyczny przewodnik po wypadkach dopuszczalności środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym, trzymam się ściśle założonego tematu i z tego względu nie zajmuję się pozostałymi przesłankami ich dopuszczalności (warunki formalne, termin, legitymacja).³

¹ W. Berutowicz: Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 1974, s. 433.

² W. Siedlecki: System środków zaskarżenia według nowego kodeksu postępowania cywilnego, „Państwo i Prawo” 1965, nr 5—6, s. 695.

³ Szczegółowe praktyczne wskazówki na ten temat znajdują się w znanej książce J. Po-